

Filip Čuček*

Ivan Dečko in njegov zadnji deželnozborski mandat**

IZVLEČEK

Avtor v prispevku analizira deželnozborske nastope spodnještajerskega poslanca Ivana Dečka v njegovem zadnjem mandatu (1902–1907). Kljub temu da slovenski strani (na deželno- in državnozborski ravni) ni uspelo zmagati v mestu (najbližje zmagi so bili leta 1901), so celjski Nemci z vse večjim strahom spremljali slovenski nacionalni prodor. A mestni očetje se nikakor niso želeli ukloniti slovenskim zahtevam po gimnaziji znotraj mestnega teritorija. Dečko je medtem očitno »pozabil« na sklep slovenske politike, češ da tozadevno ne bo privolila v nikakršen kompromis, in za gradnjo slovenske gimnazije samovoljno ponudil del svoje posesti za mestnim »obzidjem« v Gaberjah. Njegova poteza se je pri ideološki delitvi pokazala za več kot odličen pripomoček konservativcev za napad nanj, posredno pa na liberalno strujo v Celju, kar je ne nazadnje vodilo v definitivni konec spodnještajerskega slogaštva.

Ključne besede: Štajerska, Avstro-Ogrska, Celje, Gradec, politična zgodovina, Ivan Dečko

ABSTRACT

IVAN DEČKO AND HIS LAST TERM IN THE PROVINCIAL ASSEMBLY

In the following contribution, the author analyses the Provincial Assembly appearances of the Lower Styrian deputy Ivan Dečko during his last term (1902–1907). Although the Slovenian side failed to win in the city (at the level of the Provincial and National Assembly; the closest they came to victory was in 1901), the Celje Germans followed the Slovenian national progress with increasing concern. However, the urban elite refused to yield to the Slovenian demands for a grammar school within the city territory. Meanwhile, Dečko

* Dr., viš. znan. sod., Inštitut za novejšo zgodovino, Privoz 11, SI-1000 Ljubljana; filipc@inz.si

** Raziskava je nastala v okviru raziskovalnega programa P6-0281 *Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju*, ki ga je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

apparently “forgot” the decision of the Slovenian politicians not to agree to any compromises in this regard, and he arbitrarily offered a part of his property behind the “city walls” in Gaberje as the location where the Slovenian grammar school could be built. His move turned out to be a perfect tool for the conservatives to attack him and indirectly also the liberals in Celje. Ultimately, this led to the definite end of the Lower Styrian policy of “Concord”.

Keywords: Styria, Austro-Hungary, Celje, Graz, political history, Ivan Dečko

Na prelomu stoletja je nacionalizem tudi na Slovenskem dokončno definiral prebivalstvo po nacionalnem ključu, nacionalni odnosi pa so se popolnoma zaostрили. Na Spodnjem Štajerskem je slovenska stran beležila številne uspehe pri uveljavljanju slovenskega jezika v šolah in uradih, pri gospodarski emancipaciji, na volitvah v občinske in okrajne zastope, v deželni in državni zbor. Slovenska mobilizacija prebivalstva je bila tako več kot uspešna, medtem ko je nemška stran, tudi sama nacionalno opredeljena, ostala »ujeta« za mestnimi oziroma nekaterimi trškimi »zidovi« (leta 1895 je ostre odzive celotnega avstrijskega nemštva sprožila ustanovitev slovenskih vzporednic na celjski gimnaziji, svojo politiko pa je razumljivo najbolj radikaliziralo celjsko nemštvo).¹

Slovenska politika je, najočitneje v Celju, središču spodnještajerske politike, z vztrajnim pritiskom dosegla, da so se slovenska društva, slovenski obrtniki, trgovci in slovenska prisotnost v mestu sploh znatno pomnožili, kar je celjskim Nemcem povzročalo vse več skrbi.² Napetosti v državnem zboru kot tudi v samem mestu je vseskozi sprožalo še permanentno vprašanje celjske gimnazije.³ Moč slovenske stranke v mestu se je lepo pokazala na državnozborskih volitvah leta 1901, ko je v mestni kuriji Ivan Dečko za zmagovalcem Josefom Pommerjem zaostal le za 42 glasov (642 glasov proti 725 glasovom).⁴ Kljub temu da slovenski strani v mestu ni uspelo zmagati, so celjski Nemci z vse večjim strahom spremljali slovenski nacionalni prodor. Prehod od nedavno pridobljenih celjskih paralelk na nižji gimnaziji do samostojne slovenske gimnazije v mestu se v prvih letih novega stoletja sploh ni zdel nedosegljiv. Ko je Dečko konec leta 1902 na zaupnem shodu v Celju zaklical: »Iz Celja ne gremo nikdar!«,⁵ bi marsikdo pomislil, da je postavitev slovenske gimnazije v centru nemške »trdnjave«

1 Prim. Janez Cvirn, »Celjsko gimnazijsko vprašanje (1893–1895)«, *Kronika* 45, št. 1-2 (1997): 102–11. Julia Schmid, *Kampf um das Deutschtum. Radikaler Nationalismus in Österreich und dem Deutschen Reich 1890–1914* (Frankfurt, New York: Campus Verlag, 2009), 224–34. Janez Cvirn, *Trdnjavski trikotnik. Politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem (1861–1914)* (Maribor: Obzorja, 1997), 170–241. Za mariborske Nemce gl. Franc Rozman, »Politično življenje Nemcev v Mariboru,« v: Darko Friš in Franc Rozman, ur., *Od Maribora do Trsta* (Maribor: Pedagoška fakulteta, 1998), 52.

2 Janez Cvirn, »Celje – izginjajoči nemški otok na Spodnjem Štajerskem,« v: Darko Friš in Franc Rozman, ur., *Od Maribora do Trsta* (Maribor: Pedagoška fakulteta, 1998), 58–62.

3 Prim. npr. *Slovenski gospodar*, 14. 1. 1897; 27. 3. 1902; 8. 1. 1903. Gl. tudi Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*, 261, 262.

4 Vasilij Melik, *Volitve na Slovenskem* (Ljubljana: Slovenska matica, 1965), 387. Cvirn, *Celje – izginjajoči nemški otok*, 61, 62.

5 *Slovenski gospodar*, 8. 1. 1903.

ob Savinji tik pred vrati. Toda leto kasneje se je pokazalo, da se mestni očetje nikakor ne bodo zlepa uklonili slovenskim zahtevam po gimnaziji znotraj mestnega teritorija. Dečko je medtem očitno »pozabil« na sklep slovenske politike, češ da tozadevno ne bo privolila v nikakršen kompromis, in samovoljno ponudil za gradnjo slovenske gimnazije del svoje posesti za mestnim »obzidjem« v Gaberjah. Se je za ta korak odločil pragmatično? Je bil morda njegov »manever« že posledica bolezni, ki ga je konec leta 1905 dokončno oddaljila od političnega delovanja?⁶ Kakor koli, njegova poteza se je pri ideološki delitvi pokazala za več kot odličen pripomoček konservativcev za napad nanj, posredno pa na liberalno strujo v Celju, kar je ne nazadnje vodilo v definitivni konec spodnještajerskega slogaštva.

Vse do konca leta 1905, ko je Ivan Dečko zaradi zdravstvenih težav prekinil zavzeto politično delovanje,⁷ je bil slovensko-nemški konflikt na Spodnjem Štajerskem tudi po njegovi zaslugi »nadzorovan«. Prav tako se je slovenska politika uspešno »izogibala« pretečemu razpadu sloge v slovenskih vrstah. Pravzaprav lahko Dečka označimo kot enega ključnih politikov, ki mu je uspelo več kot deset let »dušiti« sicer neformalno vseskozi prisotno svetovnonazorsko ločitev duhov. Na podlagi zapisanega se zdi, da je na razpad sloge (usodno ali pa tudi ne) vplival prav on. Prvič tedaj, ko je katoliška struja afero z njegovim posestvom močno napihnila in preko časopisja zlivala nanj vse mogoče, drugič (in seveda zadnjič) pa s svojim nenadnim odhodom s političnega prizorišča. S tem se je ponudila prosta pot k dokončnemu slovenskemu spodnještajerskemu razcepu, njegovi slogaški »tovariši« pa so ostali brez »krmarja«, ki je več kot desetletje uspešno povezoval oba idejnopolična pola.

Konec abstinence in Dečkov zadnji mandat

Po dolgi, več kot dve leti trajajoči abstinenci, pri kateri so slovenski poslanci vztrajali zaradi zavrnitve nemške večine glede delitve deželnega šolskega sveta na slovenski in nemški oddelek, spremembe deželnozbornskega volilnega reda v prid Slovincem in ustanovitve slovenske kmetijske šole v Sv. Juriju ob Južni železnici, so se po volitvah konec leta 1902, ko so izposlovali pomembno koncesijo (za namestnika deželnega glavarja je bil ponovno imenovan Fran Jurtela), spet vrnili v deželnozbornske klopi.⁸ *Slogan Proč od Gradca!*, s katerim je mariborski katoliški *Slovenski gospodar* leta 1900 pozdravil njihovo politično potezo,⁹ se je čez dobri dve leti ponovno pojavil na straneh časnika, toda tokrat s popolnoma drugačno konotacijo. Časnik, ki je pod urednikovanjem Antona Korošca¹⁰ medtem postal trdno »zavetišče« katolicizma, ni

6 Več o tem v Branko Goropevšek, »Celjsko gimnazijsko vprašanje 1895–1914«, *Kronika* 45, št. 1-2 (1997): 112–24. Prim. Cvirm, *Celjsko gimnazijsko vprašanje*, 242, 243.

7 Andrej Studen, »Žalosten konec slovenskega rodoljuba«, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 46, št. 1 (2010): 29–37.

8 Branko Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj hočemo?* (Celje: Zgodovinsko društvo, 2005), 13.

9 *Slovenski gospodar*, 29. 3.; 5. 4. 1900.

10 Prim. Franc Rozman, »Anton Korošec – urednik Slovenskega gospodarja«, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 42, št. 2-3 (2006): 161–71.

bil zadovoljen s pasivno politiko slovenskih poslancev, ki naj bi bili v poslanski zbornici od nekdanj pre malo aktivni in radikalni. Kljub temu da je v zaključku zapisal »složno torej naprej«, je v članku vsekakor razbrati tleči idejnopolični razkol.¹¹

Ne glede na to so se slovenski poslanci odločili za ponoven prihod v deželno glavno mesto. Dva dni pred silvestrovim je potekala uvodna seja, potem pa so se je nadaljevali aprila 1903. Ivan Dečko, ki je bil medtem izvoljen v naučni odbor,¹² se je v tej sesiji prvič javil k besedi šele v začetku oktobra 1903, ko je načel vprašanje regulacije Savinje in Voglajne pri Celju ter utrditve nabrežja Hudinje v Škofji vasi.¹³ V obrazložitvi je navajal, da se vse navedene vode zlivajo skozi Celje, med Grajskim gričem in Miklavškim hribom pa je ozko grlo, kjer spomladi in jeseni praviloma poplavlja. Celje je bilo precej nizko nad rečnim koritom, zato je voda zalila mesto, ki je bilo videti, tako Dečko, kot morje. »Okno v svet« je bila v teh primerih zgolj Južna železnica, pa še ta je bila ogrožena. Menil je, da je regulacija nujna, saj v nasprotnem primeru mestu grozi katastrofa. Še posebej Hudinja je predstavljala velik problem, saj so poplave pri Arclinu hudo prizadele lastnike polj, ki so utrpeli veliko škodo (deželni zbor je obe vlogi vsekakor podprl).¹⁴

Dečko, ki je bil skupaj z Jurom Hrašovcem izvoljen v poseben petnajstčlanski politični odbor,¹⁵ je konec oktobra ponovno vložil interpelacijo, tokrat glede potrebe dvojezičnih formularjev, ki so jih od deželnega odbora prejemale okraji in posledično občine. Na isti seji je bil sopodpisan pri interpelaciji v zvezi s trirazredno slovensko meščansko šolo (s slovenskim učnim jezikom in nemščino kot obveznim predmetom) v Sevnici (vlagatelj Žičkar), ki jo je občina sklenila ustanoviti že prejšnje leto¹⁶ (Žičkar je pojasnjeval, da razen v Celju, kjer je nemška, ni nikjer takšne šole, glede na število slovenskega prebivalstva pa bi moralo biti vsaj sedem takšnih šol v slovenskem jeziku). Predlog je, skupaj z Dečkovim predlogom regulacije, dobil zadostno podporo poslancev in bil predan v presojo ustreznemu odboru.¹⁷

Čez nekaj dni se je Dečko ponovno javil k besedi in spet problematiziral poplave na Lavi ter železniško progo Celje–Velenje, ki je bila ob poplavah tudi delno zalita, saj je bil kanal, namenjen odvodnjavanju, prekratek in preozek, da bi lahko služil svojemu namenu. »Poslanec dr. Dečko je predlagal, naj se vodotok pri tem železničnem nasipu razsiri, da ne bodo Lavčani v vedni nevarnosti preplavljenja.«¹⁸ Na isti seji je slovenska stran (vlagatelj Hrašovec), podobno kot za Sevnico, vložila predlog za ustanovitev meščanske šole s slovenskim jezikom v Žalcu (pobudo za izgradnjo je dala občina), kjer je

11 *Slovenski gospodar*, 18. 12. 1902.

12 *Slovenski gospodar*, 23. 4. 1903.

13 Stenographisches Protokoll über die 1. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. I. Session, 6. Oktober 1903, 243–45.

14 Stenographisches Protokoll über die 14. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. I. Session, 13. Oktober 1903, 306, 307, 311.

15 *Slovenski gospodar*, 15. 10. 1903.

16 Stenographisches Protokoll über die 21. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. I. Session, 28. Oktober 1903, 408.

17 Stenographisches Protokoll über die 23. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. I. Session, 31. Oktober 1903, 441–43, 453.

18 *Slovenski gospodar*, 12. 11. 1903.

bil Dečko seveda sopodpisan.¹⁹ Tri dni kasneje je svoj predlog, istočasno pa potrebo po slovenski šoli v Žalcu utemeljeval še Hrašovec, češ da je v Celju samo ena šola, pa še ta nemška, slovenski narod pa potrebuje in si zasluži šolo v maternem jeziku.²⁰

Ne glede na to, da je njegov predlog v deželnem zboru dobil podporo,²¹ je »romal« naprej k dotičnemu (naučnemu) odboru, odbori pa so po navadi dolgo pretresali (problematične) zadeve (ali pa jih enostavno »pozabili« v predalu). »S svojimi predlogi za različne šole slovenski poslanci niso imeli sreče. O zahtevah meščanske šole v Žalcu in v Sevnici in o kmetijski šoli v celjsko-šoštanjskem okraju se nemška večina ni hotela prenaglit, ona še hoče dalje študirati. To se pravi predlogi so pokopani.« *Slovenski gospodar* je kljub temu predlagal, da »kjer nimamo slovenskih šol, naj se ustanove minoritetne šole,« saj imamo »do tega Slovenci po trgih in mestih ter v obmejnih krajih vso pravico.«²² Menil je, da se »podpirajo in ustanavljajo med nami nemške ljudske šole, meščanske šole dosedaj ni ene slovenske, dasi Slovenci vedno prosijo za nje; tudi nimamo slovenske gimnazije, ne realke, ne kmetijske šole. To je v resnici škandalozno od vlade, da nas tako prezira.«²³

Takšne in podobne zahteve ponavadi niso padle na plodna tla. »Vsa ta poročila je deželni odbor podrl in vse naše terjatve tudi odbil. Povsodi je našel razloge, radi katerih noče priporočati nobene zahteve Slovencev. Za zdaj so se ta poročila deželnega odbora izročila dotičnim odsekom v posvetovanje. Gotovo pa je, da bodo v smislu deželnega odbora sklepali tudi odseki.«²⁴ Slovenski predlogi so bili pogosto prezrti in skrajno neresno obravnavani. A ne glede na to je Dečko konec leta 1903 z vso vnemo nadaljeval z vlaganjem raznih zahtev in interpelacij, ki pa v tem mandatu niso bile toliko nacionalno obarvane kot poprej. Najprej je vložil interpelacijo glede sanitetnega okraja Brežice okolica v zvezi z okrajnim zdravnikom Josefom Straškom, ki je bil imenovan leta 1902. Potem ko ga je potrdil okrajni zastop/odbor, imenoval pa sanitetni okraj in s tem seznanil občine ter špitalskega zdravnika dr. Höllerja, je ta (še le po pritožbenem roku) vložil pritožbo, čeprav sploh ni imel pristojnosti. Toda deželni odbor je pritožbo upošteval in mu zaustavil dohodek (125 kron mesečno), češ da sklep okrajnega zastopa ni pravnomočen itd.²⁵

Kakorkoli, prve sesije je bilo konec, druga pa se je pričela jeseni (konec septembra) 1904. Dečko se je prvič javil v začetku oktobra, ko je interpeliral glede zaprtja nekaterih šol v slovenjebistriškem okraju, češ da so učenci konec avgusta obirali hmelj, ki sta ga imela tam celjski župan Gustav Stiger in gospod Hellmer.²⁶ »A tudi

19 Stenographisches Protokoll über die 24. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. I. Session, 3. November 1903, 470, 471.

20 Stenographisches Protokoll über die 26. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. I. Session, 6. November 1903, 522, 523.

21 Ibidem.

22 *Slovenski gospodar*, 26. 11. 1903.

23 *Slovenski gospodar*, 12. 11. 1903.

24 *Slovenski gospodar*, 20. 10. 1904.

25 Stenographisches Protokoll über die 31. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. I. Session, 12. November 1903, 844, 845, 854–57.

26 Stenographisches Protokoll über die 6. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 5. Oktober 1904, 89.

takim šolam se je naročilo, naj v njih preneha šolski poduk, kjer sploh hmelja ni; n. pr. v Črešnovcu in Laporju.«²⁷ Sopotpisan je bil tudi pri interpelaciji glede obolelih domačih in delovnih živalih ter nadomestil, če bi jih bilo treba zaklati. V isti seji je vložil še interpelacijo glede okrajne ceste druge kategorije Strmec pri Vojniku–Vitanje, ki bi se morala uvrstiti v okrajno cesto prve kategorije.²⁸ Nekaj dni kasneje je sledila interpelacija namestniku Claryju Aldringenu glede izgradnje kanala na Lavi, s čimer je deželni zbor seznanil že leto poprej. Ker je Savinja ob poplavih še zmeraj poplavlila mestno četrt, voda pa se je dvignila meter visoko, so bila ob zemljiščih v nevarnosti tudi prebivališča.²⁹ Dva dni kasneje je pojasnjeval, zakaj si cesta Strmec–Vitanje zasluži uvrstitev med prvokategorne ceste (cesta je bila prometna, vzdrževanje je bremenilo okraj Celje, medtem ko so bile prvokategorne ceste na deželnih »plečih«, še posebej pa zato, ker sta obstajali le dve cesti prve kategorije, cesta Celje–Slovenj Gradec in Celje–Rogatec).³⁰

Slovensko časopisje je pri ocenjevanju dela slovenskih poslancev menilo, da »kdor zasleduje delovanje naših deželnih poslancev v Gradcu, lahko razvidi, da se največ predlogov, katere so stavili, bavi z različnimi vremenskimi nesrečami in nezgodami, ki so zadele slovenske volilce.«³¹ In res je tudi Dečko vse več časa namenjal gospodarskim problemom na Spodnjem Štajerskem, nacionalna problematika, tako značilna za njegovo dotedanje delovanje, pa je nekoliko stopila v ozadje. Sredi oktobra je problematiziral železniško progo Celje–Velenje, ki je v Gaberju prečkala državno cesto Dunaj–Trst, tam pa so bile postavljene zapornice, ki so bile naravnost sramota za Celje. Dečko je poročal, da so ljudje kljub spuščnim zapornicam hodili čez tire, saj so se zapirale tudi petnajst minut prej, preden je pripeljal vlak, ki je tako ali tako vozil netočno. Vsi so skušali prečiti progo še prej, zaradi česar je prihajalo do številnih nesreč, saj se je prav na tirih rado kaj polomilo (vozovi itd.).³²

Namestnik Clary Aldringen je v začetku novembra odgovarjal na vprašanja in v zvezi s kanalom ob železniški progi Celje–Velenje dejal, da bo vprašanje posredoval ustreznim instancam, glede hmelja in šol pa se je v bistvu strinjal z lastniki zemljišč, češ da je bilo napovedano slabo vreme in da ni to nič takega, če se pouk pač za en teden podaljša ali prestavi.³³ Kakorkoli, naslednji dan je sledila proračunska debata, ki je ni nihče pričakoval. »Dne 4. novembra so hoteli Nemci v deželnem zboru, da se naenkrat začne razprava o proračunu. Slovenci so bili osupnjeni! / ... / Proračunska razprava bi trajala brezdvomno do konca / ... / zasedanja, ki bo bržkone že 12. t. m., ker se začne

27 *Slovenski gospodar*, 13. 10. 1904.

28 Stenographisches Protokoll über die 7. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 6. Oktober 1904, 115, 116.

29 Stenographisches Protokoll über die 10. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 11. Oktober 1904, 158, 159.

30 Stenographisches Protokoll über die 12. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 13. Oktober 1904, 190, 191.

31 *Slovenski gospodar*, 13. 10. 1904.

32 Stenographisches Protokoll über die 13. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 14. Oktober 1904, 210–12.

33 Stenographisches Protokoll über die 22. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 3. November 1904, 402, 403.

dne 17. t. m. državni zbor. Vsled tega pa bi ne prišel noben predlog slovenskih poslancev več na dnevni red.« Toda slovenski poslanci, ki so sicer že leta 1900 ugotovili, da pravzaprav ne morejo skoraj nič doseči, so po volitvah v splošni kuriji 20. septembra 1904 mogli računati na deset (namesto osmih) poslancev. »Vsak spremenjevalni predlog mora podpirati vsaj 10 poslancev. / ... / Ko bi jih bilo samo osem, kakor do zdaj, bi se med obravnavo kakšne zadeve ne mogel podpirati nobeden predlog in bi bila obstrukcija nemogoča.«³⁴ S tem so dobili torej novo »orožje«, s katerim so lahko motili seje. »Če manjšina v deželnem ali državnem zboru meni, da se njej godi krivica vsled postopanja večine, skuša zabraniti nadaljno posvetovanje s tem, da zahteva glasovanje po imenih ali da tirja, da se morajo vse vloge prebrati dobesedno itd.«³⁵

In ravno to so pričeli izvajati med proračunsko razpravo. »Mi ne pustimo, da bi se še dalje igrali z ljudstvom! zaklicali so slovenski poslanci nemški večini ter onemogočili nadalje vsako ljudstvu škodljivo delo naših nemških neprijateljev.«³⁶ Odtlej so mogli vsak sklep motiti z vmesnimi predlogi (na primer o zvišanju sejin so govorili štirje, vsak pa je predstavil svojo različico)³⁷ in zahtevati imensko glasovanje, s čimer so dodobra ohromili delo deželnega zbora. »Nobenega za kmeta koristnega zakona, kakor je lovski zakon, uravnava rek, podpore za vremenske nezgode, različna zavarovanja itd. še niso rešili nemški poslanci, a deželni proračun za l. 1905 so postavili na dnevni red seje tega dne. Če bi se rešil deželni proračun za l. 1905, potem je izvito slovenskim poslancem vse orožje iz rok in za njih volilce se nebi nič storilo.« Ker je bil sprejet predlog večine, da se mora obravnavati začetni, so »vlagali slovenski poslanci brez števila predlogov ter zahtevali, da se mora o njih glasovati po imenih. / ... / Prva seja z obstrukcijo je trajala od 10. ure predpoldne do pol 3. ure popoldne. Razprava je vsled tega obtičala. / ... / Slovenski poslanci nadaljujejo obstrukcijo. Nemško nacionalna večina se premalo ali skoro prav nič ne ozira na potrebe slovenskih prebivalcev na Spodn. Štajerskem. Koliko predlogov, prošenj in želja leži pokopanih v odsekih in ne pridejo v poštev v proračunu. / ... / Zato so sklenili slovenski poslanci / ... / preprečiti ali vsaj zavleči odobrenje proračuna za deželo Štajersko in to se jim bo tudi posrečilo. V nadaljevanju obstrukcije so bili poslanci tem bolj potrjeni, ker so dobili iz vseh krajev slovenske dežele brzoglave – skupaj dosedaj nič manj kot 20 –, ki vsi prinašajo vesti, da ljudstvo odobrava obstrukcijo slovenskih poslancev v deželnem zboru.«³⁸

Medtem je Dečko namestnika seznanjal še s poplavami v Celju in okolici, češ da je nujno postaviti protipoplavni most, poleg tega pa izpostavil tudi gradnjo ceste Luče–Podvolovljek, s čimer bi ta del Štajerske povezali s Kranjsko oziroma s Kamnikom.³⁹ Še

34 *Slovenski gospodar*, 10. 11. 1904.

35 *Slovenski gospodar*, 5. 11. 1903. Prim. Edith Marko-Stöckl, »Der steiermärkische Landtag,« v: *Die Habsburgermonarchie 1848–1918, Band VII/2* (Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2000), 1706–13.

36 *Slovenski gospodar*, 10. 11. 1904.

37 Stenographisches Protokoll über die 23. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 4. November 1904, 449–55.

38 *Slovenski gospodar*, 10. 11. 1904.

39 Stenographisches Protokoll über die 23. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 4. November 1904, 482, 483, 485–87.

pred zaključkom zadnje seje je zahteval nujno regulacijo Savinje, da v Celju in okolici ne bo kakšne katastrofe,⁴⁰ prav tako pa je vložil tudi predlog glede uravnave Voglajne, saj »posestniki ob tem potoku prav britko občutijo škodo, ki jim jo povzroča Voglajna, ker preplavi najmanj enkrat vsako leto vso rodovitno dolino, uniči ali pa odnese vse pridelke in ustavlja promet vozovom in pešcm.«⁴¹ Seveda je tudi ta predlog sodil v polje obstrukcije in motil (oziroma onemogočal) pomembnejše razprave v deželnem zboru. »Nemški gospodje niso privolili slovenskemu prebivalstvu nijedne narodne drobtinice; slovenskih poslancev je pa v deželnem zboru zdaj ravno zadosti, da zamorejo zavreti kolesa na nemškem vozu / ... / Nemška večina je pričakovala do zadnje ure, da slovenski poslanci odstopijo od svojega početja; a želja se njej ni izpolnila. Najmanjša zahteva slovenskih poslancev je bila, da se nam na deželne stroške ustanovi kmetijska šola z enim letnikom in slovenskim podučnim jezikom. ‚Ne! Slovencem ne smemo nič dovoliti!‘, se je glasil odgovor. ‚Dobro! mi pa Nemcem ne dovolimo, da bi mogli pod streho spraviti deželni proračun za prihodnje leto.‘ Zato so vlagali slovenski poslanci pri vsaki točki deželnega proračuna spreminjevalne predloge ter zahtevali glasovanje po imenih. / ... / V tem zasedanju so pokazali slovenski poslanci, da brez njih v deželnem zboru štajerskem Nemci ničesar ne premorejo.«⁴²

Deželni zbor je bil 10. novembra odgođen, deželnega proračuna pa mu, predvsem zaradi slovenskih poslancev, ni uspelo potrditi. Pri Dečku so se medtem začeli pojavljati prvi znaki duševne bolezni. Postal je nervozen, malo je spal in že kazal simptome duševnih motenj. V tistem letu (tri seje tik pred novim letom) se ni več javil k besedi, saj je bil konec leta 1904 prvič poslan na zdravljenje v psihiatrično kliniko Meerscheinschloss v Gradcu. Po štirih tednih je bil odpuščen kot ozdravljen, dr. Scarpatetti, ki ga je zdravil, pa je sumil, da gre za predhodni stadij manije.⁴³

Druga sesija se je končala sredi januarja 1905. Dečko se je po odpustu iz klinike ponovno zakopal v delo in se udeleževal obravnav deželnega zbora. Medtem je posebni odbor (deželni zbor je že sredi oktobra pričel razpravo glede odvzema Dečkove poslanske imunitete zaradi udeležbe v neki prometni nesreči)⁴⁴ takoj po novem letu predlagal odvzem njegove imunitete in razrešitev s položaja poslanca.⁴⁵ Do tega na koncu sicer ni prišlo, toda zadeva na (ne več povsem zdravega) Dečka gotovo ni delovala pomirjujoče. V nadaljevanju se je na mizah deželnozborskih poslancev znašlo deželno zdravilišče Rogaška Slatina. »Poslanec dr. Hrašovec in dr. Dečko sta se pritoževala zaradi nemčizma, katerega podpira dežela v deželnem kopališču Rogačka Slatina.«⁴⁶ Navajala sta, da mora znati osebje slovensko, da mora biti na voljo slovenska periodika in da naj že enkrat

40 Stenographisches Protokoll über die 28. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 10. November 1904, 554–58. *Slovenski gospodar*, 10. 11. 1904.

41 Stenographisches Protokoll über die 25. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 8. November 1904, 505–08.

42 *Slovenski gospodar*, 17. 11. 1904.

43 Studen, »Žalosten konec,« 31, 32.

44 Stenographisches Protokoll über die 13. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 14. Oktober 1904, 203.

45 Stenographisches Protokoll über die 34. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 4. Jänner 1905, 661, 662.

46 *Slovenski gospodar*, 12. 1. 1905.

poskrbijo tudi za dvojezične napise v kraju. Na poti proti Rogaški Slatini so bili dvojezični napisi v Sv. Juriju ob Južni železnici, medtem ko jih v Rogaški Slatini in v Rogatcu ni bilo. Spraševala sta deželni zbor, kje je jezikovna enakopravnost in zakaj deželni odbor zmeraj nasprotuje (češ da je odgovarjal vladi v prid nemškimi napisom, zavračal pa dvojezične).⁴⁷

Dečko je bil kljub vsem težavam aktiven kot prej. Na isti seji je poslušal celjskega poslanca Moritza Stallnerja, ki je odgovarjal v imenu deželnega odbora, češ da je vse v redu, ter zavrnil Hrašovčeve in Dečkove zahteve, saj da je v zdravilišču zaposleno slovenščine večje osebje, prav tako pa je na voljo slovensko časopisje. Član odbora, graški pravnik Leopold Link, je bil mnenja, da ni potrebe po slovenskih napisih, saj vsak Slovenec ve, da je Rohitsch Sauerbrunn Slatina. Tudi graški pravnik (in odbornik) Julius Derschatta je menil, da je vse v redu in da so slovenske zahteve popolnoma brezpredmetne. Dečko je temu ugovarjal, češ da Link govori bedarije in da bi bilo na mestu dodati teh nekaj slovenskih besed, saj so v vagonih angleški, francoski in italijanski napisi, problem pa je samo s slovenskimi. Prišlek se gotovo čudi, tako Dečko, da v kraju vsi govorijo slovensko, napisi pa so samo v nemščini. Link je odgovarjal, da gre vendarle za mednarodno zdravilišče. Dečko mu je odvrnil, da so zaradi njega napisi lahko francoski, samo da so zraven tudi slovenski. Nadaljeval je, da je to žalitev, saj vendar (Slovenci) ne bodo kar izginili s sveta. Če je lahko opozorilo »Pozor na vlak« v slovenščini in se nemštvu s tem ne podre svet, je menil Dečko, potem najbrž tudi nemštvo ne bo ponižano, če bo v slovenskih okrajih tudi slovenski napis. Na drugi strani pa je zavrnil Linkove navedbe in pojasnil, da Slovenci ne rečejo Sauerbrunn, pač pa Slatina (tukaj ga je dopolnil tudi Hrašovec, češ da Slovenec ne reče »Ich gehe nach Sauerbrunn«, ampak »Jaz grem v Slatino«), in da za postaji Podplat in Grobelno sploh ni nemškega imena kraja, temveč zgolj slovenski napis, kar pa očitno ni noben problem.⁴⁸

To je bil Dečkov zadnji nastop v tej sesiji, saj je postajal vedno bolj (in tudi vidno) utrujen. Po vrnitvi iz Gradca se hrane skorajda ni več dotaknil, bil je razburjen, neprespan in razdražljiv. Do poslabšanja njegovega zdravja je prišlo zlasti po tem, ko je zaradi pomanjkanja poslov moral zapreti svojo odvetniško pisarno. Kljub temu je cele dneve sedel v pisarni. Vmes ga je slovenski tisk napadel zaradi prodaje njegove parcele za potrebe slovenske celjske gimnazije. *Slovenec* je napisal serijo člankov, kjer je zahteval njegovo politično smrt.⁴⁹ Tudi *Slovenski gospodar* je navajal, da je iz zanesljivih virov izvedel za prodajo zemljišča vladi, pogodba pa da je že postala pravnomočna.⁵⁰ V naslednjih treh zaporednih številkah je obračunaval z Dečkom (in celjskim državnozbornim poslancem Hugom Berksom, ki je sodeloval pri zadevi), češ da mu je šlo zgolj za denar, da je ravnal samovoljno, brez soglasja, da je prodajo preklical na pobudo drugih, nikakor pa ne samoiniciativno, in ga pozival k odstopu s položaja deželnozbornskega poslanca.⁵¹ Celjska liberalna *Domovina* je medtem navajala, da je vlada že pred leti

47 Stenographisches Protokoll über die 37. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. II. Session, 10. Jänner 1905, 769–71.

48 Ibid., 771–74.

49 Studen, »Žalosten konec«, 30, 31.

50 *Slovenski gospodar*, 26. 1. 1905.

51 *Slovenski gospodar*, 2. 2.; 9. 2.; 16. 2. 1905.

odobrila gimnazijo na obrobju mesta, ne pa v mestnem središču, in da je Dečko sam preklical ponujeno zemljišče. Dečko je v lastno obrambo konec januarja 1905 v istem časniku objavil dopis, kjer je skušal pojasniti zadevo. Pisal je, da celjski Nemci sprva niso privolili niti v gimnazijo pri njegovi vili, pač pa da so jo hoteli premestiti v Žalec ali na podobno razdaljo od Celja in da se je vlada s tem strinjala. Ko ga je vlada nato vprašala, ali bi odstopil svojo parcelo, je privolil, odkupna cena pa je bila smešno nizka, tako da z njo prav gotovo ni obogatel, kot je namigoval *Slovenec*. Ko se je začela agitacija proti njemu, je zatrdil, da je sam odstopil od pogodbe. »To namigavanje je gola podlost in nesramnost, za katero nimam drugega kakor zaničevanje!«⁵²

Dečko je zaradi napredujoče bolezni, gotovo pa tudi zaradi nedavnih obtožb, osmega februarja 1905 poskušal storiti samomor, dva dni kasneje pa je bil znova pripe-ljan v Meerscheinschloss. Tam je ostal vse do konca junija. Po diagnozi začetne paralize in katatonije so ga premestili v zasebno psihiatrično ustanovo, sanatorij Schweizerhof. Bil je povsem shujšan, bolezensko so mu drgetale obrazne mišice in ekstremitete. Imel je blodnje, občasno diarejo, bil je zmerno katatoničen; toda kljub temu je hitro okreval, njegovo stanje se je vidno izboljšalo, zato so ga konec avgusta poslali domov.⁵³

Po počitnicah v hribih, od koder je tudi pošiljal razglednice v Schweizerhof, se je oktobra 1905 vrnil v deželni zbor. Toda njegova bolezen, ki se je nekoliko umirila, je vplivala na njegovo obnašanje, saj je bil na jesenskem zasedanju »zelo spravljen z Nemci«.⁵⁴ V svojih govorih je, kot še nikoli poprej, hvalil delo deželnega odbora, prav tako pa tudi ni bilo več opaziti nobene napadalne retorike. Sredi meseca je ponovno vložil interpelacijo glede ceste Luče–Ljubno,⁵⁵ skupaj z ostalimi slovenskimi poslanci pa se je gotovo razveselil novice, da je deželni zbor potrdil šolo v Sv. Juriju ob Južni železnici. »Dolgo smo čakali in se bali, da ne bo nič. Toda tokrat je deželni odbor tudi nasproti Slovencem storil svojo dolžnost. Gotovo še mu ni iz spomina odločen nastop slovenskih poslancev v deželnem zboru, ko so z obstrukcijo opomnili Nemce, kako se Spodnji Štajer zanemarja, in pa dejstvo, da je s tem krepkim nastopom deželnih poslancev soglašalo vse naše neodvisno slovensko ljudstvo. Naši poslanci so opustili obstrukcijo še le takrat, ko se jim je obljubila vsaj ustanovitev slovenske kmetijske šole na Spodnjem Štajerskem. Gospodje Nemci so držali besedo. Požurili so se ter poiskali že prostor za šolo in sestavili glavni načrt za notranjo ureditev šole.«⁵⁶

Na drugi strani je deželni odbor zavrnil gradnjo ceste Luče–Podvolovljek (ozi-roma deželno podporo zanjo). Poročevalec Josef Ornig je navajal več vzrokov, med temi predvsem težko gradnjo in podobno. Dečko mu je nasprotoval in se postavil proti nemški nacionalni večini, češ da se iz samega poročila vidi, da sploh niso prou-čili zadeve, da sicer vse njegove vloge naletijo na negativen odgovor in da deželni zbor zmeraj naredi vse, da se zadeva pač prestavlja v nedogled. Svoje izvajanje je utemeljeval

52 *Domovina*, 31. 1. 1905.

53 Studen, »Žalosten konec,« 32, 33.

54 *Ibid.*, 33.

55 Stenographisches Protokoll über die 1. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. III. Session, 18. Oktober 1905, 11, 12.

56 *Slovenski gospodar*, 2. 11. 1905.

z dejstvom, da je cesta nujno potrebna, da se je na njej precej povečal promet, še posebej gospodarski transport, in da je povezava s Kamnikom in Kranjsko tako rekoč nujna. Stallner mu je v imenu deželnega odbora pojasnjeval, da so dela prezahtevna in da deželni odbor ne da subvencije, če ne gre za poškodbo zaradi meteorne vode. Dečko se s tem ni strinjal in je trdil, da je bila subvencija odobrena in da ne razume takšnega nenadnega preobrata. Ornig mu je pojasnil, da se že dela cesta na Koroško čez Logarsko dolino, zato ni denarja še za to, okraj Gornji grad pa da težko shaja že brez takšnih finančnih zalogajev (deželni zbor je slovensko zahtevo na koncu zavrnil).⁵⁷

Čez nekaj dni je deželni zbor razpravljaj o zdravilišču Dobrna. Po mnenju poslanec je zdravilišče nazadovalo, pod dr. Paltaufom je bilo še v redu, pod novim vodstvom pa da je bilo slabše, vse več je bilo tudi pritiskov in malverzacij. V debato se je vključil tudi Dečko in predlagal boljše prometne povezave (konjski omnibus ali avtomobili) predvsem iz Celja, kjer je bila najbližja železniška postaja. Tokrat je pohvalil (!) deželni odbor, češ da je veliko naredil za Rogaško Slatino, da je število gostov poskočilo, za kar je zaslužna železniška povezava itd.⁵⁸ Naslednji dan je namestnik Clary Aldringen odgovarjal na poslanska vprašanja. Dečku je glede ceste Luče–Ljubno dejal, da je notranje ministrstvo cesto odobrilo in da bo tudi deželni odbor soglašal s subvencijo.⁵⁹ Dečko je bil z odgovorom gotovo zadovoljen. Interpeliral je tudi glede članov okrajnega šolskega sveta Celje okolica, kjer so bili na seji prisotni le štirje člani, novoizvoljenih pet pa ni bilo povabljenih. Ker je torej sklepe sprejemala manjšina vseh (devet članov), je bilo poslovanje nezakonito. Poleg tega je ponovno načel poplave pri Celju, češ da protipoplavnega mostu še ni in da namestništvo v zvezi s tem sploh ni odgovorilo in podalo izjave ali mnenja.⁶⁰

Medtem je slovenska stran (Juro Hrašovec) problematizirala obešanje zastav na šolskih poslopih, češ da slovenske prepovedujejo, nemške pa so povsod dovoljene. Neenakopravno postopanje oblasti seveda ni bilo v interesu slovenske strani. Dečko, ki je poslušal namestnika, češ da so slovenske v nemških mestih provokacija, se z njim gotovo ni strinjal. Sam je nato načel še vprašanje regulacije Savinje in zaščite Celja pred poplavami. Namestnik je dejal, da je nekaj sredstev že zagotovljenih in da se dela v tej smeri,⁶¹ naslednji dan pa je potrdil tudi načrt za razširitev kanala ob progi Celje–Velenje.⁶²

Tukaj pa je Dečko zaključil svoje politično delovanje. Sesija se je končala, naslednja pa se je začela šele decembra naslednje leto. Toda on deželnega zbora ni več videl. V začetku decembra 1905 se mu je stanje namreč toliko poslabšalo, da so ga (pod pretevezo) ponovno pripeljali v Schweizerhof. Bolehal je za manijo, ki se je kasneje razvijala

57 Stenographisches Protokoll über die 17. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. III. Session, 18. November 1905, 284–88.

58 Stenographisches Protokoll über die 20. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. III. Session, 21. November 1905, 402–07.

59 Stenographisches Protokoll über die 21. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. III. Session, 22. November 1905, 416, 417.

60 Stenographisches Protokoll über die 22. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. III. Session, 23. November 1905, 491, 492.

61 Stenographisches Protokoll über die 23. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. III. Session, 24. November 1905, 600, 601.

62 Stenographisches Protokoll über die 24. Sitzung des steiermärkischen Landtages. IX. Landtags-Periode. III. Session, 25. November 1905, 638.

vzporedno s težkimi stanji razburjenja, slabim počutjem, beganjem misli, nujo po neprestanem gibanju, potrebo po govorjenju, nespečnostjo, preobrti in menjavami razpoloženja ter odklanjanjem hrane. Manija je trajala do aprila 1906 in počasi prehajala v melanholijo. Rahlo izboljšanje se je julija ponovno poslabšalo. Nato je bil do septembra spet živahnejši, potem pa je znova zapadel v katatonijo. Njegovo stanje je bilo zelo spremenljivo, toda znatnih izboljšav ni bilo več. Zato so ga 4. februarja 1906 (po pooblastilu soproge) prepeljali v deželno blaznico Feldhof pri Gradcu. Poslanec je (na papirju) sicer ostal vse do začetka oktobra 1907, ko mu je bil kot skrbnik in zakoniti zastopnik dodeljen svak Anton Cvenkl, trgovec iz Sv. Petra v Savinjski dolini. »Kakor znano, je gospod dr. Ivan Dečko / ... / že blizu tri leta bolan na živčni bolezni, od katere bode še težko kdaj popolnoma okreval. Pred tednom dni se je določilo čez dr. Dečka sodno oskrbstvo in je imenovan kuratorjem njegov svak g. Anton Cvenkl. Iz političnega stališča je ta dogodek važen, vsled tega, ker je s tem dr. Dečko tudi nehal biti deželni poslanec.«⁶³ V Feldhofu je medtem samo še živel, stanje pa se je zgolj slabšalo. Tam je preživel dobro leto in pol, dokler ni v začetku novembra 1908 zaradi pljučnice tudi umrl.⁶⁴

Namesto epiloga

Medtem ko se je Dečko boril z zahrbtno boleznijo, je na Spodnjem Štajerskem prišlo do konca politične sloge, prav tako pa tudi do totalne nacionalne razmejitve. »Nacionalna ločitev je bila tako ostra, da so imeli Nemci enako kakor Slovenci svoje lokale, da, celo svoje cerkev in svoje pokopališče.« Proti prelomu desetletja tudi ni bilo več »Slovenca, ki bi bil prestopil prag Nemške hiše, in ne Nemca, ki bi bil samo pokukal v Narodni dom«.⁶⁵ Na drugi strani se je pričel boj za njegovo nasledstvo, ki je potekal v znamenju medgeneracijskega spopada. Kot zmagovalci so izšli mladi celjski liberalci z odvetnikom Vekoslavom Kukovcem⁶⁶ na čelu. Mariborski katoliški tabor pod vodstvom duhovnika Antona Korošca⁶⁷ ob teh celjskih združbah ni ostal ravnodušen. Dokončen razdor so prinesle nadomestne državnozborske volitve leta 1906, ko sta se v splošni kuriji spopadla liberalec Ivan Rebek in katoliški kandidat Anton Korošec,⁶⁸ neozirajoč se na svarila Jura Hrašovca o enotni slogaški politiki; leta 1907 sta bili formirani stranki obeh blokov – »celjska« Narodna stranka in »mariborska« Slovenska kmečka zveza. Te politike pa Dečku ni bilo več usojeno soustvarjati.

63 *Slovenski gospodar*, 10. 10. 1907.

64 Prim. Studen, »Žalosten konec«, 30, 33, 34.

65 P. Strmšek, *Celjski študent. Šolski spomini ob 25-letnici mature* (Celje: Konzorcij bivših celjskih dijakov, 1937), 26.

66 Več o Kukovcu v Vlasta Stavbar, *Politično delovanje dr. Vekoslava Kukovca do leta 1918*, doktorska disertacija (Fram, 2011).

67 Več o Korošču v Feliks J. Bister, *Anton Korošec, državnozborski poslanec na Dunaju: življenje in delo: 1872–1918* (Ljubljana: Slovenska matica, 1992).

68 Prim. Goropevšek, Štajerski Slovenci, 17–23. Gl. tudi *Slovenski gospodar*, 10., 26., 31. 5. 1906.

Viri in literatura

Časopisje

- *Domovina*, 1905.
- *Slovenski gospodar*, 1897, 1900, 1902–07.

Literatura

- Bister, Feliks J. *Anton Korošec, državnozborski poslanec na Dunaju : življenje in delo : 1872–1918*. Ljubljana; Slovenska matica, 1992.
- Cvirn, Janez. »Celjsko gimnazijsko vprašanje (1893–1895).« *Kronika* 45, št. 1-2 (1997): 102–11.
- Cvirn, Janez. »Celje – izginjajoči nemški otok na Spodnjem Štajerskem.« V: Darko Friš in Franc Rozman, ur., *Od Maribora do Trsta*, 58–62. Maribor: Pedagoška fakulteta, 1998.
- Cvirn, Janez. *Trdnjavski trikotnik. Politična orientacija Nemcev na Spodnjem Štajerskem (1861–1914)*. Maribor: Obzorja, 1997.
- Goropevšek, Branko. »Celjsko gimnazijsko vprašanje 1895–1914.« *Kronika* 45, št. 1-2 (1997): 112–24.
- Goropevšek, Branko. *Štajerski Slovenci, kaj hočemo?*. Celje: Zgodovinsko društvo, 2005.
- Marko-Stöckl, Edith. »Der steiermärkische Landtag.« V: *Die Habsburgermonarchie 1848–1918, Band VII/2*, 1683–1718. Wien: Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2000.
- Melik, Vasilij. *Volitve na Slovenskem*. Ljubljana: Slovenska matica, 1965.
- Rozman, Franc. »Anton Korošec – urednik Slovenskega gospodarja.« *Časopis za zgodovino in narodopisje* 42, št. 2-3 (2006): 161–71.
- Rozman, Franc. »Politično življenje Nemcev v Mariboru.« V: Darko Friš in Franc Rozman, ur., *Od Maribora do Trsta*, 51–56. Maribor: Pedagoška fakulteta, 1998.
- Schmid, Julia. *Kampf um das Deutschtum. Radikaler Nationalismus in Österreich und dem Deutschen Reich 1890–1914*. Frankfurt, New York: Campus Verlag, 2009.
- Stavbar, Vlasta. *Politično delovanje dr. Vekoslava Kukovca do leta 1918*. Doktorska disertacija. Fram, 2011.
- Strmšek, P. *Celjski študent. Šolski spomini ob 25-letnici mature*. Celje: Konzorcij bivših celjskih dijakov, 1937.
- Studen, Andrej. »Žalosten konec slovenskega rodoljuba.« *Časopis za zgodovino in narodopisje* 46, št. 1 (2010): 29–37.

Tiskani viri

- Stenographische Protokolle über die Sitzungen des Steierm. Landtages. IX. Landtags-Periode:
 - I. Session, 1., 14., 21., 23., 24., 26., 31. Sitzung, 1903.
 - II. Session, 6., 7., 11., 12., 13., 22., 23., 25., 28., 34., 37. Sitzung, 1904/05.
 - III. Session, 1., 17., 20., 21., 22., 23., 24. Sitzung, 1905.

Filip Čuček

IVAN DEČKO AND HIS LAST TERM IN THE PROVINCIAL ASSEMBLY

SUMMARY

At the turn of the century in Slovenia, nationalism ultimately defined the population along the national lines, and national relations became utterly strained. The Slovenian side was very successful at introducing the Slovenian language in schools and offices, ensuring economic emancipation, and taking part in the municipal and district elections and the Provincial and National Assembly elections. Thus, the mobilisation of the Slovenian population was more than successful, while the German side, which was also nationally defined, remained “trapped” behind the “walls” of the cities and certain towns.

Although the Slovenian side failed to win in the urban curia (at the level of the Provincial and National Assembly; the closest they came to victory was in 1901), the Celje Germans followed the Slovenian national progress in the city by the river Savinja with increasing concern. However, the urban elite refused to yield to the Slovenian demands for a grammar school within the city territory. Meanwhile, Dečko apparently “forgot” the decision of the Slovenian politicians not to agree to any compromises in this regard, and he arbitrarily offered a part of his property behind the “city walls” in Gaberje as the location where the Slovenian grammar school could be built. His move turned out to be a perfect tool for the conservatives to attack him and indirectly also the liberals in Celje. Ultimately, this led to the definite end of the Lower Styrian policy of “Concord”.

After the general curia elections of September 1904, the Slovenian deputies could count on ten (instead of eight) deputies, which provided them with a new “weapon” they could employ to disrupt the sessions, i.e. engage in obstruction. This is precisely what they kept doing ever since the budget debate at the end of 1904, which they kept obstructing successfully (and interrupting the work of the Provincial Assembly). Meanwhile, until as late as the end of 1905, when Ivan Dečko ceased his political activities due to health problems, the Slovenian-German conflict in Lower Styria was “under control”, also thanks to his efforts. For more than ten years, Dečko successfully “stifled” the informal yet nevertheless ever-present differences between worldviews, while on the other hand, he seems to have been the one who contributed to the ultimate disintegration of the policy of “Concord”.